

HALLINTOVALIOKUNNAN LAUSUNTO 22/2007 vp

Valtioneuvoston kirjelmä ehdotuksesta neuvoston päätökseksi (lainvalvontaviranomaisten erityisyksiköiden yhteistyö)

Suurelle valiokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Suuri valiokunta on 9 päivänä marraskuuta 2007 lähettänyt jatkokirjelmän 1. SM 30.10.2007 asiassa U 28/2007 vp hallintovaliokunnalle mahdollisia toimenpiteitä varten.

Asiantuntijat

Valiokunnassa on ollut kuultavana
- ylijohtaja Antti Pelttari, sisäasiainministeriö.

VALTIONEUVOSTON KIRJELMÄ

Ehdotuksen pääasiallinen sisältö

Jatkokirjelmä sisältää valtioneuvoston 27.9.2007 antamaa kirjelmää täydentävän selvityksen ehdotuksesta neuvoston päätökseksi yhteistyön parantamisesta kriisitilanteissa Euroopan unionin jäsenvaltioiden erityistoimintayksiköiden välillä.

Selvityksessä selostetaan ehdotetun neuvoston päätöksen sisältöä, suhdetta muihin kansainvälisiin sopimuksiin ja säännöksiin, toisen val-

tion virkamiehen toimivaltaa ja vastuuta sekä ehdotuksen vaikutuksia Suomen lainsäädännön kannalta.

Valtioneuvoston kanta

Suomella on varauma ehdotukseen kansallisen kannanmuodostuksen ollessa kesken. Alustavasti päätösehdotukseen suhtaudutaan myönteisesti.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Valiokunta on antanut valtioneuvoston 27.9.2007 antaman kirjelmän johdosta lausunnon ehdotuksesta neuvoston päätökseksi yhteistyön parantamisesta kriisitilanteissa Euroopan unionin jäsenvaltioiden erityistoimintayksiköi-

den välillä (HaVL 17/2007 vp). Lausunnossaan valiokunta suhtautui ehdotukseen lähtökohtaisesti myönteisesti mutta kiinnitti huomiota ehdotetun neuvoston päätöksen suhteeseen muihin kansainvälisiin sopimuksiin ja säädöksiin, toisen valtion virkamiesten toimivaltaan ja vastuu-

seen liittyviin kysymyksiin sekä ehdotuksen vaikutuksiin Suomen lainsäädännön kannalta.

Nyt käsiteltävänä olevassa jatkokirjelmässä on annettu täydentävä selvitys kysymyksiin, joihin valiokunta on mainitussa lausunnossaan kiinnittänyt huomiota. Valiokunta on oikeus- ja sisäasiainneuvoston 8.—9.11.2007 pidetyn kokouksen vuoksi käsitellyt kokouksessaan 7.11.2007 ennakkollisesti puheena olevaa jatkokirjelmää. Saamansa selvityksen perusteella valiokunta katsoi omasta puolestaan, että Suomen tarkasteluvarauksia voidaan oikeus- ja sisäasiainneuvostossa poistaa asiassa U 28/2007 vp (HaVP 45/2007).

Valiokunta toteaa jatkokirjelman ja sen yhteydessä saadun selvityksen johdosta seuraavaa.

Kyseessä on neuvoston päätös, joka sitovana EU:n oikeuden instrumenttina velvoittaa jäsenvaltioita. Unionisopimuksen 34 artiklan 2 kohdan c alakohdan mukaisesti päätöksellä ei kuitenkaan voi olla välittömiä oikeusvaikutuksia. Päätösehdotuksella ei muutoinkaan pyritä harmonisoimaan jäsenvaltioiden lainvalvontaviranomaisten kansallisia toimivaltuuksia eikä sillä unionin oikeuden periaatteiden mukaisesti niin voitaisikaan tehdä. Päätösehdotuksen tarkoituksena on ainoastaan luoda yleiset puitteet jäsenvaltioiden erityistoimintayksiköiden väliselle yhteistoiminnalle käytännön kriisitilanteissa.

Kuten valiokunta on aiemmassa lausunnossaan todennut, avun antaminen yksittäistapauksissa, operaatioiden toteuttaminen tukitehtävissä sekä tukitehtävien sisältö ja ehdot jäävät kansallisesti sovittavaksi kahden- tai monenvälisesti. Erityisen tärkeää on, että toisen valtion pyyntö yhteistoiminnallisen avun saamiseksi voidaan myös hylätä tai ehdottaa toisen tyyppisen avun antamista. Päätösehdotuksen mukaan jäsenvaltion pyytämä apu voi olla tarvikkeiden tai asiantuntemuksen antamista tai toimien toteuttamista pyynnön esittäneen jäsenvaltion alueella tuki- tai avustusominaisuudessa.

Päätösehdotuksen mukaan erityistoimintayksiköiden yhteistyö tapahtuu pyynnön esittäneen jäsenvaltion vastuulla sekä konkreettisessa yhteistyötilanteessa pyynnön esittäneen jäsenvaltion viranomaisten johdolla ja tämän jäsenval-

tion lainsäädäntöä noudattaen. Lisäksi, apua antavan erityistoimintayksikön virkamiehet toimivat oman lainsäädäntönsä mukaisten toimivaltuuksien rajoissa. Nämä periaatteet ovat merkittäviä arvioitaessa päätöksen hyväksyttävyyttä Suomen kannalta. Suomalaisen erityistoimintayksikön osallistuminen yhteistoimintaan määräytyy oman lainsäädäntömme mukaisesti. Vielä tärkeämpää on, että mahdollinen päätöksen soveltaminen Suomessa eli muiden maiden erityistoimintayksiköiden toiminta Suomessa tapahtuu Suomen voimassa olevan lainsäädännön mukaisesti.

Päätösehdotuksen oikeusperustana on unionisopimuksen poliisiyhteistyötä sekä rikosasioita koskevaa oikeudellista yhteistyötä sääntelevät artiklat. Päätösehdotuksen määritelmiä koskevassa 2 artiklassa päätöksessä tarkoitettu kriisitilanne on sidottu vakavaa ja välitöntä uhkaa aiheuttaviin rikoksiin ja erityisesti terrorismitilanteisiin. Päätöksen soveltamisala on rajattu jäsenvaltioiden lainvalvontaviranomaisten väliseen yhteistyöhön, jota toteuttavat ennalta nimetyt, jäsenvaltioiden kansallisesti muodostamat erityisyksiköt. Siten toimijoiden joukko on jo ennalta rajattu. Suomen osalta yhteistyö koskee käytännössä poliisin ns. Karhu-ryhmää. Lisäksi päätöksen johdanto-osan 5 kohdasta ilmenee, että päätös koskee eri tilanteita kuin Prümin sopimuksessa ja Prümin sopimusta koskevassa neuvoston päätöksessä määritelty rajat ylittävä poliisiyhteistyö. Nyt käsiteltävänä olevan päätöksen soveltamisala ei kata pelastusyhteistyötä, eikä sen myöskään voida katsoa olevan päällekkäistä ulkorajojen valvontaan liittyvän ns. Rabbit-asetuksen (EY N:o 486/2007) nojalla tapahtuvan yhteistyön kanssa. Edellä olevan perusteella voidaan todeta, että kyseinen päätös soveltamisalaltaan varsin rajattuna jäsenvaltioiden nimettyjen erityistoimintayksiköiden yhteistyönä ei ole päällekkäinen lainvalvontaviranomaisten välisen rajat ylittävää yhteistyötä koskevan muun EU-sääntelyn kanssa, vaan että päätös omalta osaltaan täydentää sitä.

Asiassa saadun selvityksen mukaan ehdotulla neuvoston päätöksellä ei luoda uusia ylikansallisia viranomaisyhteistyön muotoja eikä

toimivaltuuksia, vaan yhteistyö perustuu aina kansalliseen lainsäädäntöön sekä sen mukaisiin toimivaltuuksiin. Päätöksen soveltamismuodot Suomessa riippuvat Suomen voimassa olevasta lainsäädännöstä. Esimerkiksi mahdollisesti kutsuttavilla muiden jäsenvaltioiden erityistoimintayksiköillä ei olisi Suomessa voimankäyttövaltuuksia muutoin kuin hätävarjelutilanteissa. Saadun selvityksen mukaan jäsenvaltioiden nimetyillä erityistoimintayksiköillä ei olisi myöskään oikeutta aseiden käyttöön eikä hallussapitoon päätöksen soveltamisalalla. Suomen tässä päätöksessä tarkoitetuksi lainvalvontaviranomaisten erityistoimintayksiköiksi ilmoittamien tahojen osallistuminen päätöksen mukaiseen yhteistyöhön muissa jäsenvaltioissa määräytyisi Suomen oman lainsäädännön mukaisesti. Edellä todetut seikat ovat merkittäviä arvioitaessa päätöksen hyväksyttävyyttä ja soveltamista Suomessa. Suomen kannalta jäsenvaltioiden erityistoimintayksiköiden välisen yhteistyön merkitys on ollut erityisesti tiedonvaihdossa sekä yhteisessä koulutuksessa. Nämä yhteistyön muodot ovat osoittautuneet Suomen lainvalvontaviranomaisten erityisyksiköiden sisäisen kehittämistyön kannalta hyödyllisiksi.

Päätös ei sisällä velvollisuutta säätää tietyn tyyppistä lainsäädäntöä, vaan Suomi voi myös päätöksen tultua voimaan harkita oman kansallisen lainsäädäntönsä muuttamista kansallisista lähtökohdista käsin. Saadun selvityksen mukaan valtioneuvoston piirissä ei ole vireillä nyt

käsiteltävänä olevan päätöksen soveltamisalaan liittyviä lainsäädäntöhankkeita.

Myös vieraan valtion viranomaisen vastuun osalta tilanne on Suomen lainsäädännön kannalta selkeä. Ehdotetussa päätöksessä viitataan toisen jäsenvaltion viranomaisten siviili- ja rikosoikeudellisen vastuun osalta Prümin sopimusta koskevan päätöksen vastaaviin säännöksiin, jotka on Suomessa pantu voimaan Prümin sopimuksen hyväksymisen yhteydessä hyväksymällä tätä koskevat muutokset rikoslakiin (282/2007, voimaantulo 669/2007). Koska vieraan valtion viranomaisen toimivaltuudet Suomessa määräytyvät tällä hetkellä voimassa olevan lainsäädännön mukaisesti, rikoslain vastuupykälät kattavat tämän yhteistyön. Mikäli nyt käsiteltävänä olevan päätöksen soveltamiseen liittyvää lainsäädäntöä jatkossa muutetaan, tulee siinä yhteydessä erikseen arvioitavaksi, onko rikoslain mainittuja vastuusäännöksiä tarpeen myös muuttaa.

Asiassa saamansa selvityksen perusteella valiokunta toteaa, ettei sillä ole huomautettavaa ehdotetun neuvoston päätöksen suhteen ja että päätökseen voidaan suhtautua myönteisesti.

Lausunto

Lausuntonaan hallintovaliokunta ilmoittaa,

että saamansa selvityksen perusteella valiokunta ei näe estettä neuvoston päätöksen hyväksymiselle.

HaVL 22/2007 vp — U 28/2007 vp

Helsingissä 20 päivänä marraskuuta 2007

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Tapani Tölli /kesk	Outi Mäkelä /kok
vpj.	Tapani Mäkinen /kok	Petri Pihlajaniemi /kok
jäs.	Maarit Feldt-Ranta /sd	Unto Valpas /vas
	Juha Hakola /kok	Tuula Väättäinen /sd
	Heli Järvinen /vihr	vjäs. Veijo Puhjo /vas
	Elsi Katainen /kesk	Pauliina Viitamies /sd.
	Timo Korhonen /kesk	

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Minna-Liisa Rinne.